

LITTERATURNYT

Danmark før og nu. Nordjylland. Redigeret af Johannes Brøndsted under medvirken af Svend Aakjær og Jens Sølvsten. 447 s. (Hassing, 1952).

En ny udgave af Traps Danmark vil inden længe begynde at komme, men forud er udsendt dette første bind af et værk, der skal omfatte hele Danmark, og som måske bedst kan karakteriseres som en ny Daniel Bruun: Danmark. Land og Folk. Det er utvivlsomt, at begge de ældre udgaver fra 1920'erne trænger til en ajourføring, og med den retningslinje, der er lagt for »Danmark. Før og nu«, tyder heller intet på, at de to værker vil kollideres med hinanden, selv om det måske salgsmæssigt kan være uheldigt, at de kommer så tæt på hinanden.

»Danmark. Før og nu«, med så ubetinget hovedvægten på *før*, »tilstræber et dobbelt mål: at forene håndbogens orientering i kongerigets topografi med den brede mere personligt farvede karakteristik af de enkelte landsdeles, købstædernes som landbebyggelsens, udvikling og særpræg«. Selv om nok registre vil hjælpe til, når det gælder at nå det første mål: at være håndbog, så viser det første bind dog, at i den henseende vil det knibe, dertil er detaillerne for få og i for høj grad ikke udvalgt efter topografiske hensyn, men efter i hvor høj grad de enten er særprægede eller illustrative for den almindelige udvikling på de forskellige områder, ligesom orienteringsmulighederne i værket heller ikke tilfredsstillende håndbogskrav. Den anden side af værkets mål bliver derimod fuldt nået, både ved saglig dygtighed, skrivekunst og fornemt billedudstyr. Den sidste menneskealders energiske studium af forhistorisk og historisk arkæologi, hele Nationalmuseets alsidige og grundige arbejde virker her sammen med stednavneforskningens og lokalhistoriens resultater, således at der er skabt et værk, som samlende giver værdifulde helhedsindtryk af udviklingen i Nordjylland.

Nordjylland omfatter her i bogen Hjørring, Thisted, Ålborg og Viborg amter. Efter en beskrivelse af natur og landskab ved Viggo Hansen, skriver Svend Aakjær om gejstlig og verdslig inddeling, C. Klitgaard om historiske tildragelser, hvilket her betyder krigshandlinger, om stednavnene skriver Svend Aakjær. Redaktøren selv, Johannes Brøndsted, behandler oldtidsminder, Erik Moltke kirkerne, Mogens Lebech herregårdene og Peter Michelsen byggeskik på landet. Næringsliv og samfærdsel skildres af Peter Riismøller og åndslivet af Anders Bæksted. Efter disse samlende hovedafsnit, med måske for lidt om 19. århundrede og meget lidt om vort århundrede, følger behandlingen af de enkelte købstæder og landkommunerne, hver købstad får fra 5 til 10 sider.

Billedstoffet er næsten overdådigt. De enkelte billeder har virkelig gode underskrifter, og det gennemførte princip at modstille ældre og nutidige billeder af samme motiver er særdeles oplysende. Billederne sammenholdt med den som hovedregel velskrevne tekst gør, at man — når man holder sig til at vurdere værket ud fra det, det indeholder — læser bogen med virkelig fornøjelse og udbytte.

Vagn Dybdahl.